

Andu Rämmer ja Rein Murakas

Tartu Ülikool, Sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituut

Programm Euroopa Noored on pakkunud noortele seitsme aasta jooksul erinevaid eneseteostusvõimalusi

Noorte olulistesse ühiskondlikesse tegevustesse kaasamiseks loodi Euroopa Liidu programm Euroopa Noored¹, mille läbi 15-25-aastased noored said end proovile panna, areneda ise ning panustada kogukonna arengusse. Programm tegeles peamiselt aktiivse osaluse, vabatahtliku töö ja omaalgatuslike projektide toetamisega.

Programmi Euroopa Noored toimimise mõju Eestis aastatel 2000-2006 aastal hindas Tartu Ülikooli sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika osakonna uurimisrühm. Hindamise täpsematest tulemustest on kirjutanud bakalaureusetööd üliõpilased Reelika Põld ja praegu *The Scholar Ship* laevaga teisel pool maakera õppereisil olev Hanna-Liina Linnasmäe. Töörühm hindas programmi Euroopa Noored tegevust Eestis küsitluste ja fookusgrupiintervjuude ning programmi kohta käivate varasemate uuringute ja dokumentide alusel.

Programmi eesmärgid

Esmalt vaadeldi programmi Euroopa Noored edukust seatud üldeesmärkide saavutamise seisukohalt. Programmi üheks peamiseks sihiks oli anda noortele rahvusvahelist kogemust nii noorte rahvusvahelise mobiilsuse toetamise kui ka üleeuroopaliste koostöövõrgustike loomise kaudu. Samuti pöörati programmi realiseerimisel suurt tähelepanu rahvuslike prioriteetide realiseerimisele. Peamisteks prioriteetideks olid ühelt poolt vähemate (niihästi sotsiaalsete, geograafiliste kui ka keeleliste) võimalustega noori kaasavad projektid ning teisalt projektide haarde laienemine väheste ressurssidega piirkondadesse; samuti ühisprojektid riikidega, millega Eestil ei ole varem noorsoovahetusi olnud. Tähelepanu pöörati ka programmi kättesaadavuse ja jätkusuutlikkuse tagamisele.

Programmi edukus seatud eesmärkide saavutamisel

Alaprogrammide analüüs osundab, et üldine rahulolu nii projektis osalemise kui ka Euroopa Noored Eesti büroo (ENEBi) tegevusega oli kõrge. Programmi Euroopa Noored tulemused vastasid püstitatud eesmärkidele hästi: programmis osalemine on andnud rahvusvahelise kogemusi, rikastanud noori uute teadmistega ning tugevdanud organisatsioonide solidaarsust. Näiteks märgiti, et projektides osalemine suurendab noorte motivatsiooni ise midagi korraldada ning end kasulikuna tundes tõuseb ka noorte enesehinnang. Programmist saadavat kasu hinnati lähtuvalt oma rollist erinevalt. Selles osalenud noored töid välja eelkõige teistsuguse kultuuritaustaga inimeste paremat mõistmist ning omaalgatuse ja ettevõtlikkuse arendamist, programmiga seotud noorsootöötajad omakorda rõhutasid edasiste noorsootöölaliste projektide koostamise oskuste paranemist.

Programmi toel on suurenenud noorte mobiilsus, mis on eriti oluline vähemate võimalustega noortele. Projektide ettevalmistamine ja elluviimine on aidanud edendada koostööd teiste maade noorsootöötajate ja organisatsioonidega. Uudseid väljakutseid on pakkunud Euroopa Vabatahtliku Teenistuse (EVT) projektid, kus suur osa projekti ettevalmistusest lasub noorel endal. Programmi raames tehtav vabatahtlik töö on Eestis suhteliselt uudne ja vähelevinud nähtus. Seetõttu on selle edendamine laiema kandepinna saavutamiseks igati vajalik tegevus. Eeskätt tuleks koostööle vabatahtliku teenistusega kaasata rohkem organisatsioone ning leida võimalusi teenistuse noormeestele atraktiivsemaks muutmiseks. Kindlasti tuleks jätkata eelkõige organisatsioonidele mõeldud EVT-alaste koolitustega. Laiema noorsootöölase koostöö edendamiseks tuleks pöörata rohkem tähelepanu kohalike omavalitsuste kaasamisele projektidesse.

Vastavus rahvuslikele prioriteetidele

Analüüside tulemused osundavad, et ka rahvuslike prioriteetide rakendumine on olnud edukas. Noortealgatused on juhtinud kohalike elanike ja ühiskonna tähelepanu sekkumist vajavatele probleemidele. Arenguruumi on veel väheesindatud ja piiratumate ressurssidega maakondade projektidesse kaasamises.

Vaatlusalusel perioodil laienes noorsoovahetuste alane koostöö lisaks varasemale Ida-Euroopa piirkonnale ka Vahemere-äärsele regioonile ja Kagu-Euroopale. Programmis osalejad pakkusid välja, et noorsoovahetused võiksid laieneda ka Ladina-Ameerika riikidele

ning vabatahtlik teenistus hõlmata enam koostööd Ida-Euroopa, Kagu-Euroopa ja Vahemere piirkonnaga.

Programm on edendanud töötamist vabatahtlikuna, mis on olnud seni Eestis suhteliselt vähelevinud nähtus. Pikaajalise projekti kestel võiks motivatsiooni säilitamiseks lähtuda noorsooalgatuste hindamise juures pigem teema olulisusest noorte jaoks kui selle uudsusest.

Info programmist on olnud hästi kättesaadav ning ENEB on osutanud taotluste ja nende aruandluse koostamisel igakülgset abi.

Programmi jätkusuutlikkus

Programmi jätkusuutlikkust on tõestanud korduvalt projektitaotlusi esitanud noored ning saadud positiivsete emotsioonide teiste noorte ning organisatsioonidega jagamine. Samuti on programmi käekäiku võrdlemisi palju kajastatud meedias.

Euroopa noorteprogrammis omandatud oskused (suhtlemis- ja enesekehtestamisoskus, keeleoskus) ning kogemused on osalenute sõnul aidanud kaasa nende konkurentsivõime tõusule töajuturul. Samuti pakub programm alternatiive noorte seas vähepopulaarsetele tavapärasele poliitikas ja ühiskondlikus elus osalemise viisidele. Suurenenud ja täpsustunud teadmised noortele huvipakkuvatest ühiskondlikest temadest aitavad kaasa nende paremale mõistmisele. Noorsoovahetuste ja vabatahtliku teenistuse kaudu realiseeruv noorte mobiilsuse tõus on suurendanud ka üldist sallivust.

Ühe analüüsitulemusena võib välja tuua, et vabatahtlik tegevus Eestis vajaks põhjalikumat regulatsiooni seadusandluse tasandil.

Täpsemat infot jätkuva Euroopa Noored programmi kohta saab veebilehelt <http://euroopa.noored.ee/>. Samuti on lähiajal ilmunas programmi Euroopa Noored ning tema mõju tutvustav väljaanne.

¹ Et uuring viidi läbi nõ eelmise, aastatel 2000-2006 kehtinud Euroopa Noored programmi mõju kohta, viidatakse ka siinkohal eelmisele programmile ja selle kriteeriumitele. Al 2007. aastast on käimas uus programm mõnevõrra uuenenud sisu ja vormiliste tingimustega (*ENEB selgitus*).